

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060301

DOM
2021-02-09
Stockholm

Mål nr
M 7972-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-07-03 i mål nr M 2837-19 och M 3154-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. BS

2. MS

Motpart

Miljö-, bygg- och räddningsnämnden i Gällivare kommun

SAKEN

Utdömmande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandena.

Dok.Id 1646663

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

BS och **MS** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen i första hand ska avslå nämndens ansökan om utdömande av vite och i andra hand jämka vitesbeloppen.

Nämnden har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

Parterna har till stöd för sin respektive talan åberopat i allt väsentligt samma omständigheter som vid mark- och miljödomstolen.

BS och **MS** har gett in viss kompletterande utredning, bl.a. läkarintyg och utdrag från Kronofogdemyndigheten.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen delar mark- och miljödomstolens bedömning att förutsättningarna för att döma ut vitena är uppfyllda. Frågan i målet blir då om det finns skäl att jämka vitesbeloppen.

Ett vite får jämkas om det finns särskilda skäl till det, se 9 § första stycket lagen (1985:206) om viten. Särskilda skäl för jämkning kan enligt förarbetena föreligga t.ex. om förhållandena ändrats sedan myndigheten meddelade sitt föreläggande eller om vitesbeloppet varit schablonmässigt bestämt utan hänsyn till den enskildes ekonomi eller omständigheterna i övrigt. Det betonas dock att det ska vara fråga om särskilda skäl och att jämkning inte får bli det normala i mål om utdömande av vite (se prop. 1984/85:96 s. 55 f.). I praxis har utmätning av lön och skulder hos Kronofogden i vissa fall ansetts vara skäl för jämkning av vitesbeloppet (se Mark- och miljööverdomstolens avgöranden den 3 juli 2015 i mål nr M 1393-15 och den 8 september 2016 i mål nr M 8123-15).

Av utredningen i målet framgår att det på fastigheten finns ett stort antal bilar och andra motorfordon och att dessa förvaras på ett sätt som inte är miljömässigt

godtagbart. BS och MS har under de senaste tio åren vid ett antal tillfällen blivit förelagda att forsla bort bl.a. bilar från fastigheten. Deras underlåtenhet att följa föreläggandena och det miljömässiga intresset av att de förelagda åtgärderna vidtas gör att vitesbeloppen framstår som väl avvägda och talar även mot jämkning.

BS och MS har gjort gällande att det bl.a. på grund av deras dåliga hälsa och ansträngda ekonomiska situation finns skäl att jämka vitesbeloppen. Av tillgänglig utredning framgår att BS inkomst av tjänst 2019 uppgick till drygt 340 000 kr och att MS inkomst 2018 uppgick till knappt 270 000 kr. Utredningen ger inte stöd för att det förekommer någon mer omfattande skuldsättning. Mot denna bakgrund kan deras ekonomiska situation inte anses vara så ansträngd att det av den anledningen finns skäl att jämka vitesbeloppen. Inte heller ger utredningen tillräckligt stöd för att BS eller MS hälsa har förhindrat dem från att fullgöra vad de förelagts eller att det skulle vara oskäligt att döma ut hela de förelagda vitesbeloppen.

Mot denna bakgrund och då det inte heller i övrigt framkommit skäl att ändra mark- och miljödomstolens dom ska överklagandena avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2021-03-02

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald samt hovrättsråden Anna Tiberg, Rikard Backelin och Ralf Järtelius, referent.

Föredraganden har varit Lena Lidmark.

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-07-03
meddelad i
Umeå

Mål nr M 2837-19
Mål nr M 3154-19

PARTER

Sökande

Miljö-, bygg- och räddningsnämnden, Gällivare kommun

Motpart

1. BS

2. MS

SAKEN

Ansökan om utdömande av vite

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen förpliktar BS att betala 80 000 kr respektive 20 000 kr till staten.

Mark- och miljödomstolen förpliktar MS att betala 80 000 kr respektive 20 000 kr till staten.

Dok.Id 359529

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 138 901 04 Umeå	Nygatan 45	090-17 21 00 E-post: mmd.umea@dom.se www.domstol.se , Info om vår personuppgiftsbehandling: www.domstol.se/umea-tingsratt/ eller kontakta oss		måndag – fredag 08:00–16:00

BAKGRUND

Miljö-, bygg- och räddningsnämnden i Gällivare kommun (nämnden) beslutade den 6 september 2018 att förelägga BS och MS, i egenskap av ägare till fastigheten XX i Gällivare kommun, att vidta uppställningsåtgärder på fastigheten.

YRKANDEN M.M.

Nämnden har yrkat att BS och MS förpliktas att betala 80 000 kr respektive 20 000 kr vardera i vite.

BS har motsatt sig nämndens yrkande om utdömande av vite.

MS har motsatt sig nämndens yrkande om utdömande av vite.

VAD PARTERNA HAR ANFÖRT

Nämnden har till stöd för sin talan lämnat in kopior av delgivningskvitton av föreläggandet, protokoll från sammanträden samt bilder från tillsynsbesöken och har anfört i huvudsak följande. Fastigheten har under många år varit nedskräpad, och en mängd klagomål har inkommit till miljö-, bygg- och räddningsförvaltningen sedan år 2004 då ett ärende upprättades. Vid en inspektion den 12 juli 2018 konstaterades att problemet kvarstod efter flera tidigare förelägganden om att vidta åtgärder.

Den 6 september 2018 beslutade nämnden om föreläggande med vite avseende uppstädning av området. Beslutet delgavs MS den 14 september 2018 och BS den 27 september 2018.

Den 13 februari 2019 genomförde miljö-, bygg- och räddningsförvaltningen en inspektion för att kontrollera om beslutspunkt 1 hade efterlevts enligt beslutet. Den 3 juni 2019 genomfördes ytterligare en inspektion för att kontrollera om beslutspunkterna 2 till 9 hade efterlevts enligt beslutet. Sammanfattningvis konstaterades

att punkterna inte hade blivit åtgärdade och att den totala vitessumman för samtliga punkter uppgår till 200 000 kronor, det vill säga 100 000 kronor (80 000 + 20 000) för MS och 100 000 kronor (80 000 + 20 000) för BS.

Nämnden anser att ändamålet med vitet inte har förlorat sin betydelse. Ärendet har pågått under många år utan att uppstädning har skett och vitet bör därför dömas ut.

BS har till stöd för sin talan lämnat in ett överklagande av ett beslut från Miljö, bygg- och räddningsnämnden i Gällivare kommun samt bilder på bilar/lastbilar lastade med motorer och däck och hon har i huvudsak anfört följande. LKAB har haft utsläpp som är direkt miljöfarliga. Flera mätningar har gjorts på Moskojärvi och miljöfarliga utsläpp har ej kunnat påvisas, trots det är förslaget till vite 160 000 kronor. Matta och plastkärl har lagts under bilarna så något utsläpp inte ska kunna ske. Detta enligt förslag från tidigare ledamöter i nämnden. Allt för att det inte ska kunna bli någon miljöpåverkan i det fall något läckage skulle ske.

MS har påbörjat städningen och har tagit ledigt tre veckor för att städa undan på tomten. Hon har försökt föra en dialog med nämnden men tonen förändrades succesivt. Allt metallskrot, växellådor och däck är borta. Hon har själv inte varit ute alls då hon snart är 70 år och dessutom har en tumör i huvudet som gör att hon är extra försiktig. Hon är pensionär sedan ett par år tillbaka. Hon klarar sig, men de fantasisummor som nämnden föreslår klarar hon inte, då får hon gå från hus och hem.

Miljö-, bygg- och räddningsnämnden i Gällivare kommun påför fastigheten avgift för handläggning av klagomålsärende med drygt 75 000 kronor. Tidigare har de alltid kunnat föra en dialog med nämnden och de har alltid kommit överens. De har fått råd och de har följt dem. Senast skrotades 27 stycken bilar och 5 stycken garagetält inköptes. Grus, mattor och kärl sattes under bilarna fastän alla bilar är tömda på vätskor. Ingen miljöpåverkan har kunnat påvisas. Denna gång försökte

hon inleda en dialog, till en början informerade hon om vad MS gjort och de tackade för information. Sedan kom ett svar som gav beskedet att hon skulle vara medveten om att mejlkontakt och telefonsamtal skulle komma att kosta henne 895 kronor i timmen.

Ett stort garage i trä har inköpts men har inte rests ännu. Vägen ska byggas om, E4:an ska breddas fem meter in på deras gård. Trafiken kommer vid köksfönstret så huset ska flyttas eller byggas nytt. Det har varit planerat länge och har skjutits fram flera gånger. Nu har det sagts att det ska utföras senast 2021, så de väntar med att resa garaget.

MS har till stöd för sin talan i huvudsak anfört följande. Hans psykiska tillstånd är allt annat än bra. Om kommunen ska säga vilka fordon som är bra eller inte ska de ha en kunnig person som gör det. Det har aldrig funnits någon typ av miljöskada på fastigheten.

Dialogen med kommunen har alltid varit bra. Tyvärr så har det aldrig blivit ett avslut i ärendet och det beror på att handläggarna har slutat och andra handläggare har tagit över ärendet. Han har fått flera förelägganden tidigare, bland annat om att ställa fordonen mindre synligt, lägga ut en markduk, sätta ut plastdunkar samt sätta upp tältgarage. Alla dessa förelägganden har han följt. Idag finns inga batterier, spolarvätskor eller bromsoljor i fordonen. Han städar så mycket han orkar, kan och har råd. Bland annat har han kört 3 500 kg järnskrot och ett antal bilar till Kuuosakoski samt sålt några andra bilar. Kraven från kommunen är orimliga. Han bedriver inte någon skrotverksamhet utan har endast skrotat bilar när kommunen har förelagt honom att göra så. Det är någon som har ett ont öga till honom, anmälningarna kommer aldrig att ta slut.

DOMSKÄL

Vad domstolen har att pröva

I ett mål om utdömande av vite ska mark- och miljödomstolen pröva om det föreläggande som ansökan avser är lagligen grundat, om föreläggandet har delgetts

adressaten, om det vunnit laga kraft och om den som har vitesförelagts har följt föreläggandet eller inte. Om föreläggandet inte har följts ska domstolen pröva om det funnits giltigt hinder för att inte följa föreläggandet. Domstolen ska slutligen, om den bedömer att förutsättningar föreligger för utdömande av vite, pröva om det finns särskilda skäl att jämka vitet.

Bedömningen i aktuellt mål

Mark- och miljödomstolen konstaterar att BS och MS har delgetts det aktuella föreläggandet och att föreläggandet därefter har vunnit laga kraft. Föreläggandet är lagligen grundat. Av föreläggandet framgår det, enligt domstolens bedömning, tillräckligt tydligt vilka åtgärder BS och MS förväntades vidta och inom vilken tid.

Av utredningen i målet framgår att tomten vid nämndens inspektioner, efter det att tidsfristen enligt föreläggandet löpt ut, fortfarande var nedskräpad med fordon och bilsrot. Mot nu anförd bakgrund bedömer mark- och miljödomstolen att BS och MS inte har följt föreläggandet.

Mark- och miljödomstolen delar nämndens bedömning att en uppstädning av fastigheten är av stor vikt för att förhindra och minska negativ påverkan på miljön.

Enligt 9 § första stycket lagen (1985:206) om viten får ett vite jämkas om det finns särskilda skäl.

Omständigheter som i rättspraxis har ansetts kunna leda till jämkning av ett förelagt vite är när förhållanden har ändrats sedan myndigheten meddelade vitesföreläggandet, när vitesbeloppet bestämts schablonmässigt och utan hänsyn till den enskildes ekonomi eller omständigheterna i övrigt eller när adressatens (den mot vilken ett föreläggande är riktat) underlåtenhet att följa föreläggandet framstår som förhållandevis ursäktlig (se förarbetena till lagen om utdömande av viten, prop.

1984/85:96 s. 55 f).

Enligt Mikael och BS är deras ekonomiska situation ansträngd. Det har emellertid inte visats att deras ekonomi är så ansträngd att det finns skäl att frånga de av nämnden bestämda beloppen.

MS och BS har båda framfört att deras hälsa inte är bra och har angivit olika skäl för detta. Något underlag såsom läkarintyg eller liknande har dock inte lagts fram i målet. Domstolen gör bedömningen att det inte har framkommit att varken MS eller BS hälsa utgör ett sådant hinder som medför att föreläggandet inte kan fullföljas.

Mark- och miljödomstolen finner mot den bakgrunden att det inte finns skäl att sätta ned de yrkade vitesbeloppen. Det har inte framkommit några omständigheter som utgör skäl att underlåta att döma ut vitet eller jämka vitesbeloppet. Vad BS och MS har anfört förändrar inte den bedömningen. BS och MS ska därför förpliktigas att betala vite med 100 000 kronor vardera (80 000 + 20 000).

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-02)

Överklagande senast den 24 juli 2020.

Magnus Bygdemark

Camilla Wolf-Watz

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Magnus Bygdemark, ordförande, och tekniska rådet Camilla Wolf-Watz. Föredragande har varit tingsnotarien Nils Widebeck.